

Ort och datum
Stockholm 2021-09-27

Handläggare
Carita Sturesson

Vår referens

Er referens
S2021/04102

Socialdepartementet

Remissvar Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34)

Vårdförbundet är ett yrkes- och fackförbund för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har drygt 115 000 medlemmar, varav drygt 90 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundets allmänna synpunkter

Vårdförbundet välkomnar utredningen "Börja med barnen!" Förbundet välkomnar särskilt betoningen i delbetänkande som lyfter helhetsperspektivet på hälsa och det hälsofrämjande arbetet. Vården har ett viktigt uppdrag att aktivt arbeta hälsofrämjande, både för befolkningen och för varje enskild person. Stora hälsofrämjande vinster kan uppnås genom att satsa på barn, unga och deras familjer.

Vårdförbundet

- välkomnar delbetänkandets betoning på personcentrering. Det är i mötet mellan människor som vårdens kvalitet skapas.
- ser positivt på ett nationellt hälsovårdprogram och att uppdraget av utformningen av ett sådant program föreslås ligga hos Socialstyrelsen.
- anser att utredningen borde gett förslag till en nationell reglering av ungdomsmottagningarna för att säkra möjligheterna till en jämlik vård över hela landet.
- ser samverkan som en förutsättning för att uppnå kontinuitet och samordning kring barnet och den ungas vård och insatser. Förbundet anser att utredningen borde tryckt på en ömsesidig samverkan mellan samtliga parter i sitt förslag att förtydliga lagen.
- är positiva till att utredningen tog beslut i att inte lägga förslag till ett samlat regionalt huvudmannaskap. Att skolhuvudmännen fortsatt ska vara ansvariga för elevhälsans insatser ser Vårdförbundet som oerhört viktig.
- välkomnar utredningens förslag att ge Socialstyrelsen uppdrag att utforma vägledning om skolhuvudmännen och rektorernas ansvar när det gäller hälso- och sjukvård.
- ställer sig positiv till patientkontakt och även till förslaget att inrätta fast vårdkontakt.
- ser positivt på att delbetänkandet lyfter vikten av den reproduktiva och sexuella hälsan och här vill förbundet särskilt belysa barnmorskans kompetens.

Närmre synpunkter

Personcentrerad vård

Delbetänkandet lyfter personcentrering som en väg att nå framgång vilket Vårdförbundet länge ansett vara av central betydelse för att uppnå god och nära vård och en jämlik hälsa. Personcentrerad vård handlar om att tillvarata de resurser som varje människa bär på och på så sätt hitta drivkrafter som kan bidra till att utveckla hälsa och livskvalitet. Förbundet ser att en stark individ och ett starkt kollektiv är målbilder som går att förena. En personcentrerad vård och välfärd frigör resurser och bidrar till ett hållbart samhälle snarare än att främja individen på bekostnad av kollektivet. Vårdförbundet anser att rätten till hälsa oavsett sjukdom är centralt i hela vårdkedjan och att ett personcentrerat angreppssätt är rätt väg att gå. Det är därför särskilt välkommet att utredningen betonar dessa begrepp i delbetänkandet. Det är i mötet mellan människor som vårdens kvalitet skapas. Därför måste vården i alla lägen och på alla nivåer bygga på grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde och lika rätt. Det är grundläggande i yrkesetiken för vårdens professioner.

Kunskapsstyrning

Vårdförbundet ser positivt på ett nationellt hälsovårdprogram och att uppdraget av utformningen av ett sådant program föreslås ligga hos Socialstyrelsen. Vårdförbundet har vid flera tillfällen lyft vikten av att kunskapsstyrningen bör ske på myndighetsnivå och inte som nu då den ofta ligger på arbetsgivarnivå. Förbundet ser en risk med att kunskapsstyrningen finns på arbetsgivarnivå då andra aspekter än evidens, såsom ekonomi, kan styra framtagandet av nya riktlinjer. Förbundet välkomnar därför förslaget att framtagandet av ett nationellt hälsovårdprogram ligger hos Socialstyrelsen och att programmet tas fram tillsammans med professionerna. Utredningen skriver vidare i delbetänkandet att ett nationellt kunskapsstöd bör tas fram som stödjer en trygg övergång från barn- till vuxensjukvård och att detta lämpligen genomförs inom ramen för regionernas organisation för kunskapsstyrning. Vårdförbundet ser även här att ett nationellt kunskapsstöd med fördel hade tagits fram på myndighetsnivå av samma skäl som uppgetts tidigare.

Nationellt hälsovårdsprogram

Vårdförbundet ser att ett nationellt hälsovårdprogram ökar möjligheten för en jämlik och likvärdig vård i hela landet och att man tar ett helhetsgrepp kring barns och ungas hälsa, utveckling och välmående. Förbundet välkomnar därför förslaget. Ett nationellt hälsovårdprogram ger en tydlighet. Att hälsovårdsprogrammet startar redan under graviditeten är oerhört betydelsefullt då grunderna för en god utveckling, välmående och hälsa startar redan vid fosterstadiet.

Ungdomsmottagningarna är oerhört viktiga för unga och unga vuxnas hälsa och bör därför ingå i hälsovårdprogrammet. Ungdomsmottagningarna möter ofta unga och unga vuxna med psykisk ohälsa. Mottagningarna har även stor betydelse när det gäller ungas reproduktiva och sexuella hälsa, ett ämnesområde utredningen beskriver som betydelsefullt och som behöver stärkas. Ungdomsmottagningarna har idag olika förutsättningar och finns inte i hela landet. För att säkra möjligheter till en jämlik vård över hela landet ser Vårdförbundet att utredningen borde förslagit en nationell reglering av ungdomsmottagningarna.

Reproduktiv och sexuell hälsa

Utredningen bedömer att sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter tydligare behöver ingå i det hälsofrämjande och förebyggande erbjudandet till alla och som en naturlig del i ett kommande gemensamma hälsovårdprogram för barn och unga. Vårdförbundet ser positivt på att delbetänkandet lyfter vikten av den reproduktiva och sexuella hälsan och här vill förbundet särskilt belysa barnmorskans kompetens. Barnmorskan har en akademisk utbildning på avancerad nivå i ämnet reproduktiv, perinatal och sexuell hälsa och är en av de yrkeskategorier som bör nämnas vid skrivningar om reproduktiv och sexuell hälsa. Barnmorskan bör ses som en av de nyckelprofessioner som bör finnas inom ungdomsmottagningarna och därmed finnas med i den nationella reglering av ungdomsmottagningar som Vårdförbundet gärna sett förslag om. Inom mödrahälsovården gör barnmorskan också ett viktigt arbete inom området reproduktiv och sexuell hälsa, men även ett stort arbete med främjandet av goda levnadsvanor vilket påverkar både den gravida, foster och den blivande familjen.

Samverkan

Delbetänkandet beskriver ett behov av en mer strukturerad samverkan mellan de regionala hälso- och sjukvårdshuvudmännen och skolhuvudmännen. Utredningen föreslår därför ett förtydligande i lag att regionen i sin planering och utveckling av hälso- och sjukvården för barn och unga ska samverka med huvudmän för skolväsendet. Samverkan mellan olika vårdgivare, skola och socialtjänst ser Vårdförbundet som en förutsättning för att uppnå kontinuitet och samordning kring barnets och den ungas vård och insatser. Däremot ser förbundet att förtydligandet i lagen borde trycka på en ömsesidig samverkan mellan samtliga parter. Vidare bör en sammanhållen vårddokumentation möjliggöras för att underlätta samverkan och samordning.

Huvudmannaskap

Vårdförbundet välkomnar utredningens beslut att inte föreslå ett samlat regionalt huvudmannaskap för mödrahälsovården, barnhälsovården, ungdomsmottagningarna, vårdcentralen och elevhälsans medicinska insatser. Att skolhuvudmännen fortsatt ska vara ansvariga för elevhälsans insatser ser Vårdförbundet som oerhört viktig. Elevhälsan fyller en ovärderlig roll när det gäller de hälsofrämjande och förebyggande insatserna. Det är av största vikt att elevhälsans uppdrag fortsätter vara detsamma och att huvudmannaskapet för de medicinska insatserna inte förändras. Det handlar inte bara om arbetsuppgifterna vid de medicinska insatserna utan även om mötet med eleven. Skolsköterskan får en helhetsbild kring eleven och elevens hälsa som kan gå förlorad om de medicinska insatserna läggs under annan huvudman än skolan. Detsamma gäller det som utredningen beskriver som en sammanhållen hälsouppföljning.

Vägledning

Utredningens förslag gällande socialstyrelsens uppdrag att utforma vägledningen om skolhuvudmännen och rektorernas ansvar när det gäller hälso- och sjukvård ser Vårdförbundet positivt på. Det har många gånger visat sig att en tydlig vägledning i hälso- och sjukvårdsuppdraget underlättar elevhälsans arbete. En tydlig vägledning skulle kunna ge andra prioriteringar med fördel för elevhälsan när elevhälsans uppdrag planeras.

Samordning

Utredningen gör bedömningen att regionen bör stärka samordningen mellan verksamheter i planering och utveckling av hälso- och sjukvården samt tandvården till barn och unga. Detta instämmer Vårdförbundet i. Vidare beskriver delbetänkandet att patientkontrakt bör utgöra ett verktyg för att underlätta samverkan mellan hälso- och sjukvården och övriga aktörer. Inom ramen för det pågående utvecklingsarbetet mellan staten och SKR bör patientkontraktet utvecklas och anpassas till barns och ungas behov och förutsättningar. I detta ingår bland annat att undersöka hur elevhälsan kan utgöra en part i arbetet. Förbundet ställer sig positiv till patientkontrakt och även till förslaget att inrätta fast vårdkontakt. Den fasta vårdkontakten skulle underlätta för såväl den unga personen som förälder/vårdnadshavare i de fall där vård och stöd från olika instanser är aktuellt.

Med vänlig hälsning,

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande, Vårdförbundet